

KAKO NAJ IZKORISTIMO LETINO SADJA IN VRTNIN

Po opravljenih ocenah pričakujemo letos mnogo večji pridelek vrtnin kakor lani. Cenijo celo, da bo večji od povprečnega pridelka v zadnjih letih. To se je že pokazalo pri tistih pridelkih, ki so že dozoreli, kakor so: zelena solata, špinata, grah, češnje itd.

Glede na manjšo ali večjo deficitarnost, ki je v zadnjih letih večinoma vladala na trgu sadja in vrtnin in ki jo je le izjemno prekinjal nepričakovano velik pridelek nekaterih kultur, ponudba teh važnih živil ni mogla enakomerno in v celoti zadovoljiti povpraševanja. To je odsevalo v nezadostni založenosti tržišča s temi pridelki, kar je zopet imelo za posledico velike spremembe in znatne teritorialne razlike v cenah.

Lahko torej pričakujemo, da bo letošnja dobra letina s povečano ponudbo prispevala k stabilizaciji tržišča in cen teh pridelkov, s tem pa k enakomernosti in cenejši preskrbi mestnega prebivalstva. Pokazalo pa se je, da letošnji večji pridelek ne bo v vsakem primeru prispeval k izboljšanju in povečanju potrošnje, če ne bodo pravočasno rešeni razni problemi, ki so zvezani s prodajo teh pridelkov.

Prodaja sadja in vrtnin je predvsem odvisna od gospodarskih organizacij, ki sodelujejo v prometu (od zadružnih organizacij, trgovinskega omrežja, predelovalne industrije in zunanjetrgovinskih organizacij), ter njihove organizacijske urejenosti in pripravljenosti, da odkupijo in prevzamejo pridelane količine.

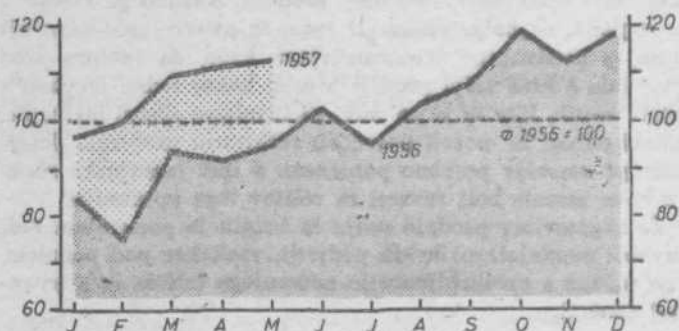
Temeljni člen v prometu s kmetijskimi pridelki, torej tudi z vrtninami in sadjem, so kmetijske zadrage, ki so po veljavnih predpisih skoraj izključno upravičene odkupovati. Kolikor koli je prenos odkupa na zadrage pokazal pozitivne rezultate, so vendarle prišle do izraza tudi razne slabosti zadružnih organizacij v prometu, ki so se odkrile v slabi komercialni službi, v nezadostni tehnični opremljenosti, v nezadostnem poznavanju tržišča itd. To je neizbežno vplivalo na odkup in prodajo tržnih presežkov sadja in vrtnin v letošnjem letu.

Poslovanje zadrug je otežkočeno tudi zaradi pomanjkanja tesnejših vezi z gospodarskimi organizacijami bodisi s kontrahiranjem bodisi s komercialnimi pogodbami. Za vzpostavitev takih zvez, ki so dejansko zelo primeren način za povezovanje pridelovalnih in potrošniških področij, je primanjkovalo iniciative in aktivnosti tako pri zadrugah kakor še bolj pri gospodarskih organizacijah. Glavni vzrok, zaradi katerega so se gospodarske organizacije izmikale vzpostavljanju poslovnih zvez s kontrahiranjem, je bilo vprašanje jamčenja minimalnih cen. Zadrage so večinoma vztrajale pri tem pogoju, gospodarske organizacije pa ga niso sprejele, ker si niso mogle zagotoviti sredstev za kritje razlik v primeru, da bi se znižale tržne cene pod zajamčene cene. Medtem ko so nekateri ljudski odbori (na primer Zagreb, Reka, Bor, Zenica, Tuzla itd.) določili sredstva v ta namen, so to drugi odklonili in prepustili podjetjem, da navezujejo poslovne zveze po lastnem preudarku. Pomanjkanje bolj čvrstih poslovnih zvez ni vplivalo samo na neredno dostavo sadja in vrtnin v potrošniška središča, temveč tudi na krepitev kmečkih trgov, kar lahko v našem položaju samo poveča neurejenost tržišča.

Zadružne poslovne zveze, ki se še organizirajo, niso mogle letos nuditi potrebne pomoči kmetijskim zadrugam glede prodaje blaga. Vendar so se v nekaterih primerih po nepotrebnem vrtnjale v promet med zadrugami in potrošnim tržiščem, včasih pa so si tudi prizadevale, da bi monopolizirale tržišče, kar je vsekakor negativno vplivalo na prodajo. Zato ostaja vzpostavljanje neposrednih in močnih poslovnih zvez med zadrugami ali poslovnimi zvezami ter potrošniškimi središči eden izmed osnovnih pogojev za stabilizacijo tržišča s sadjem in vrtninami, ker mora skrajšati pot blaga in izločiti iz prometa odvečne posredovalce.

(Nadaljevanje na 4. strani)

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Indeksi industrijske proizvodnje, osnova povprečje l. 1956 je 100

Industrijska proizvodnja je tudi v maju še naprej naraščala. V celoti je bila za eno točko večja kakor v aprilu. To je izredno visok rezultat, če upoštevamo majhno število delovnih dni zaradi prvomajskih praznikov. V primerjavi s lanskim letom je proizvodnja večja za 21 odstotkov napram prvim petim mesecem l. 1956, za 6% pa v primerjavi s povprečno mesečno proizvodnjo. Če tri mesece se vzdržuje industrijska proizvodnja na indeksu 121 in presega ta rezultat vsa pričakovanja. Razen v tobačni industriji, v kateri se je zaradi slabega lanskega pridelka močno zmanjšala proizvodnja fermentiranega tobaka, je porasla proizvodnja v oseh industrijskih vejah ter v industriji oseh ljudskih republik.

Ta nagli porast industrijske proizvodnje je na več načinov vplival na splošna gospodarska gibanja v državi. Na prvo mesto prihaja visoka proizvodnja blaga za široko potrošnjo. 23-odstotni porast v primerjavi z istim razdobjem lanskega leta je bil dosežen ne samo s proizvodnjo osnovnih predmetov široke potrošnje, kakor so obutev, obleka, živila in tobak, temveč se izbira čedalje bolj dopolnjuje z električnimi aparati za gospodinjstva, s kovinskim blagom za široko potrošnjo, dvokolesi, motornimi kolesi itd.

Povečani obseg proizvodnje je ustvaril osnovo za povečanje izvoza industrijskih izdelkov. V tem razdobju se je posebno povečal izvoz izdelkov metalurgije, kemične, lesne in tekstilne industrije. Porast proizvodnje pa je izzval tudi porast uvoza, in to predvsem surovin. Ta uvoz se je v primerjavi z istim razdobjem l. 1956 podvojil (v tem uvozu so tudi rezerve za kasnejšo proizvodnjo).

V minulih petih mesecih se je nedvomno povečala tudi delovna storilnost. Povečanje števila zaposlenih je bilo mnogo manjše kakor pa povečanje proizvodnje. Medtem ko je proizvodnja porasla za 21 odstotkov, se je povečala zaposlenost v industriji za 6 odstotkov. Če bodo te težnje, ki so prišle do izraza doslej, vzdržale do konca leta, bo v l. 1957 realiziran doslej največji porast delovne storilnosti v industriji.

OSNOVNI INDUSTRIJSKI IZDELKI

Mesečno povprečje proizvodnje januar—maj

	1956	1957	Indeksi
Električna energija (mil. kWh)	391	487	126
Premog (tisoč ton)	1.335	1.502	113
Metalurški koks (tisoč ton)	68	87	128
Surova nafta (tisoč ton)	22	32	145
Predelava nafte (tisoč ton)	65	81	125
Surovo železo (tisoč ton)	50	57	114
Surovo jeklo (tisoč ton)	72	85	119
Valjano blago (tisoč ton)	56	50	139
Aluminij (ton)	721	1.222	169
Elektrolitski baker (ton)	1.505	2.088	138
Cink (ton)	5.634	6.582	113
Votlo steklo (ton)	2.657	2.370	89
Cement (ton)	105	135	131
Zoeplena kislina (ton)	21	29	138
Kmetijski stroji (ton)	1.110	1.333	120
Topornjaki (kosov)	217	257	119
Rezan les (tisoč kubičnih metrov)	140	157	112
Bombažne tkanine (mil. kv. metrov)	14	17	121
Volnene tkanine (tis. kv. metrov)	2.194	2.611	119
Obutev (tisoč parov)	1.408	1.752	125
Jedilno olje (ton)	2.255	1.931	86
Tobačni izdelki (ton)	1.224	1.583	113

(Nadaljevanje s 3. strani)

V prodaji vrtnin in sadja je zelo resen problem ozko in slabo razvito omrežje nadrobne prodaje. Kakšno je stanje v tem pogledu, najbolje vidimo iz tega, če primerjamo današnji položaj s predvojnimi. Ta primerjava kaže, da je bilo pred vojno 3 do 4 krat večja prodajnih mest kakor sedaj, posebno v velikih mestih, kjer se je po vojni prebivalstvo skoraj podvojilo. Ljudski odbori bi morali posvečati reševanju problema detajlističnega omrežja posebno pozornost, a tudi trgovinske zbornice bi se morale bolj zavzeti za rešitev tega vprašanja.

Za zagotovitev prodaje sadja in vrtnin je pomembna tudi aktivnost zunanjetrgovinskih podjetij, vsekakor pod pogojem, da se računa s preskrbljenostjo notranjega tržišča in z notranjimi cenami.

Prav tako bi morala tudi predelovalna industrija prevzeti in predelati del pridelanih tržnih presežkov, to tembolj, ker izkorišča sedaj le 65 % svojih zmogljivosti. Razen tega bi se morala bolj usmeriti k izdelovanju sadnih sokov in podobnih izdelkov, ker jih je sedaj v prometu še vedno malo kljub velikemu povpraševanju potrošnikov.

Promet je zelo pomemben za odkup in prodajo sadja in vrtnin. Pomanjkanje prometnih zvez in nezadostne zmogljivosti v prevoznih sredstvih pridejo posebno do izraza, ko je treba naglo prepeljati velike količine lahko pokvarljivih pridelkov, kakršni so sadje in vrtnina. Čeprav se stanje iz leta v leto popravlja, zahteva letos večji pridelek sadja in vrtnin hitrejšo spremembo, da bi mogli vse tržne presežke pravočasno prepeljati iz pridelovalnih v potrošniška središča.

Za pridelovanje in promet s sadjem in vrtninami ima zelo velik pomen tudi tehnična opremljenost tržišča, ki je bila na tem področju posebno zanemarjena, kar nedvomno vpliva na promet. Pomanjkanje skladiščnega prostora, hladilnih naprav, prevoznih sredstev itd. bo občutiti letos še močnejše kakor v letih slabše letine, ker se bodo gospodarske organizacije v razmerah večje ponudbe bolj vzdrževale nakupovanja velikih količin blaga, da ne bi utrpeli izgub zaradi kvarjenja, kaliranja, naglega zniževanja cen itd.

Da bi ublažili težave prodaje sadja in vrtnin v letošnjem letu in da bi omogočili čim boljše, enakomernejšo in cenejšo dobavo tržnih presežkov iz pridelovalnih v potrošniška področja, je bilo pred kratkim v organizaciji državnega sekretariata za zadeve blagovnega prometa posvetovanje vseh zainteresiranih organov in organizacij. Na tem posvetovanju so bili sprejeti sklepi o nekaterih nujnih ukrepih, ki jih je treba storiti, da bi se izognili nezaželenim posledicam in da bi izboljšali stanje na tem področju.

Najvažnejši sklep je uvedba stalnega sodelovanja vseh tistih, ki sodelujejo, ali pa so na kateri koli način zainteresirani za odkup in prodajo sadja in vrtnin. Nadalje je bilo sklenjeno, da se razišče možnost zmanjšanja družbenih obveznosti za organizacije, ki se ukvarjajo s prometom s sadjem in vrtninami (obresti za obratna sredstva, obresti za osnovna sredstva itd.), kakor tudi možnost znižanja železniških tarif za prevoz omenjenih pridelkov.

Ljudski odbori naj bi po sklepih posvetovanja posvečali znatno večjo pozornost vprašanju prometa s sadjem in vrtninami ter s tem v zvezi proučili organizacijo in poslovanje trgovskega omrežja na svojem področju, da bi odpravili vse pomanjkljivosti. To se predvsem nanaša na mesto in delovanje veletrgovinskega omrežja v prometu s temi pridelki, nadalje pa na stanje omrežja za nadrobno prodajo v mestih in potrošniških krajih.

Če bodo ti in drugi sklepi posvetovanja uresničeni, lahko pričakujemo, da se bo stanje na tržišču s sadjem in vrtninami izboljšalo. No, odprava vseh težav, ki ovirajo pravičen razvoj tega tržišča, pa je dolgotrajnejši proces.

J. Garvan

Potrebne so službe za pripravo zadružnih investicij

Zadnji dve, tri leta čutimo čedalje večjo aktivnost v povečevanju osnovnih sredstev v splošnih kmetijskih zadrugah. Posebno so bile zadruge aktivne v nakupu sredstev za neposredno kmetijsko proizvodnjo. Tako se je število traktorjev v kmetijskih zadrugah povečalo lani od 2.675 na 4.139. Podobno se je povečalo tudi število traktorskih priključnih in drugih strojev. Resno so porasle tudi investicije v obrate za predelavo kmetijskih pridelkov, za varstvo rastlin in živine, prevoz in podobno.

Počasen napredek na ekonomijah

Kljub resnemu povečanju osnovnih sredstev pa so v kmetijskih zadrugah problemi, ki jih ne upoštevamo dovolj in na katere je treba opozoriti zaradi hitrejšega porasta družbenih sil v povečevanju produktivnosti v kmetijstvu. Zadružne ekonomije — kmetijski proizvajalni obrati kmetijskih zadrug — še niso vzorna in visokoproduktivna gospodarstva. Kmetijska zadruga ne bo uspešno izvajala socialistične kooperacije z individualnimi proizvajalci in povečevala produktivnost v tej kooperaciji, če se ne bo njeno lastno gospodarstvo močno razlikovalo po gospodarjenju in proizvodnih metodah od sedanjih metod kmečke proizvodnje.

Po sredstvih, ki jih investirajo v zadružne ekonomije, ne bi mogli reči, da so se usmerile k hitremu povečevanju produktivnosti in resnejšim spremembam v načinu gospodarjenja na teh ekonomijah. Osnovna usmeritev so lastni skladi in eventualno lokalni skladi, kar je popolnoma pravilno, ko ti skladi zadostujejo za rešitev problemov. V večini primerov pa je to preveč počasna pot, ker sredstva ne zadostujejo, zadruga pa se ne obračajo na centralne investicijske sklade.

Bistvo problema je v tem, da same zadruge nimajo dovolj strokovnih moči za pripravo investicijskih elaboratov, to je, da bi izpolnile tehnične in ekonomske pogoje, ki jih zahtevajo veljavni predpisi za odobritev investicijskih kreditov. Pri takem stanju stvari v samih zadrugah in ker ni ustreznih služb v komunalnih in zadružnih zvezah, ki bi zadrugam pomagale v izbiri proizvodne smeri na zadružnih ekonomijah in pripravile investicijske programe in elaborate za realiziranje take proizvodnje, ni mogoče pričakovati nič drugega kakor naslonitev na lastna finančna sredstva.

Usklajevanje programov

Ker ni ustreznih služb za projektiranje, za posvetovanje o načinu gospodarjenja in podobno pri zadružnih zvezah ali pri komunalnih ustanovah, iščejo tudi najbolj razvite kmetijske zadruge v področjih, v katerih je specializirana blagovna proizvodnja, pomoč pri projektivnih organizacijah za ekonomsko tehnično dokumentacijo za zgraditev delavnic za predelavo pridelkov — grozdja, vrtnin, mleka in podobno. Ker ni tu nobene koordinacije in usklajevanja interesov posameznih zadrug po komunah ali zadružnih zvezah, se dogaja, da se za ista sredstva zanima več zadrug, ki pri tem računajo z isto surovinsko bazo. Tako se komplicira odobranje kredita, med zadrugami nastajajo nepotrebni spori in brezvestni projektanti pridejo do nezaželenega zaslužka.

Praviloma zahtevajo kmetijske zadruge sredstva iz centralnih investicijskih skladov samo za nakup mehanizacije, ker se dajejo izven natečaja ob minimalnem deležu. Pri vseh drugih namenih za investiranje v pospeševanje zadrug kot socialističnega gospodarstva ni število kmetijskih zadrug, ki zahtevajo kredit, zadovoljivo. Stanje bi se bistveno popravilo, če bi okrajne zveze kmetijskih zadrug in ustrezne poslovne zveze, posebno pa komune, organizirale ustrezne službe, ki bi nudile pomoč pri izdelovanju elaboratov za razvoj zadrug z vsemi potrebnimi obrati za kooperacijo v pridelovanju, prometu in predelavi kmetijskih pridelkov z individualnimi proizvajalci.

Kolikor tega problema ne bomo pravočasno spoznali in rešili, bodo proizvajalne sile v kmetijskih zadrugah počasneje naraščale, razpoložljiva sredstva iz zadružnih investicijskih skladov pa bodo uporabljena neracionalno.

Razen potrebne službe za investicije bo nujno potrebno, da bodo o investicijskih programih kmetijskih zadrug s področja okraja in komune razpravljali in odločali tudi zbori proizvajalcev. To bi bilo najsigurnejše jamstvo, da bodo sredstva usmerjena po stvarnih pogojih, potrebah in možnostih vsake zadruga ter po potrebah razvoja kmetijstva.

D. K